

چکیده :

در این مقاله تعریف سواد و با سواد از گذشته تاکنون بررسی و ارائه شده است. نیازهای فعلی جامعه در رویارویی با رشد و توسعه فن‌آوری‌های اطلاعاتی بیان شده و ضرورت آموزش استفاده‌کنندگان و بهره‌مندی از امکانات به وجود آمده گوشزد شده است. معنی سواد اطلاعاتی و باسواد در عصر الکترونیک از دیدگاه‌های مختلف بررسی و ارائه شده است. مسئولیت مؤسسات آموزشی و به ویژه آموزش و پرورش ایران در ارتقاء و توسعه سواد اطلاعاتی به عنوان یک ضرورت انکارناپذیر تأکید شده است. در پایان راه‌های رسیدن به سواد اطلاعاتی عمومی پیشنهاد شده است.

مقدمه : از دیرباز تاکنون با سواد به کسی اطلاق می‌شد که توان خواندن و نوشتن را داشت. گاهی نیز با سواد به کسی که توانایی حداقل یک امضاء ساده را داشت گفته می‌شد. اینگونه سواد در گذشته دارای ارزش بود چراکه اکثریت جامعه از این توانایی محروم بودند. با گذشت زمان و پیشرفت جامعه به لحاظ فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فن‌آوری، معنی و مفهوم سواد ارزش گذشته خود را از دست داده و یا حداقل کم رنگ شده است. روزگاری داشتن مدرک تحصیلی ششم ابتدایی نوعی ارزش اجتماعی را به همراه داشت. سوادآموزی همگانی موجب شد تا این مقطع به سال سوم راهنمایی و سپس به دبیر و در حال حاضر به کارشناسی ارتقاء یابد.

امروزه داشتن سواد معنی و مفهوم سنتی خود را در جوامع توسعه یافته از دست داده است. تقریباً یک دهه قبل از سازمان یونسکو اعلام داشت که از سال ۲۰۰۰ بی‌سواد به کسی اطلاق می‌شود که توانایی کار با رایانه را نداشته باشد. این پیش‌بینی در کشورهای پیشرفته امروزی کاملاً محسوس و معنی‌دار است. نیاز به استفاده و کار با تجهیزات رایانه‌ای از ضروریات جوامع پیشرفته است. انجام کارهای مختلف مانند امور بانکی، مکاتبات با ادارات مختلف آموزش‌های خصوصی باید این مسئولیت را برعهده داشته باشند. ولی جدیت این نوع آموزش تا چه میزان در کشور ما احساس شده است؟ آیا تاکنون اقدامی همگانی در این جهت صورت گرفته است؟ واقعیت حاکی از آن است که نهادهای آموزشی در این زمینه یا هیچ اقدامی را انجام نداده و یا عملکرد آنها بسیار جزئی و کم رنگ بوده است. البته عدم جدیت مدیران آموزشی در این زمینه بیشتر ناشی از آن است که خود مدیران اهمیت نیاز به این نوع آموزش را بطور جدی احساس نکرده‌اند.

لذا ضمن اینکه نایبستی همه مسئولیت‌ها را متوجه آموزش و پرورش دانست بلکه دیگر مؤسسات آموزشی نیز بایستی سواد اطلاعاتی را سر لوجه کار خود قرار دهند، آموزش و پرورش بایستی گام‌های مؤثر و جدی‌تری را در گسترش و ارتقاء سواد اطلاعاتی دانش‌آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی بردارد. البته خوشبختانه با راهیابی رایانه‌های شخصی و سهولت دسترسی به اینترنت، تعداد بیشتری از دانش‌آموزان استفاده از این امکانات را به صورت خودخوان و شخصی آموخته‌اند، ولی نمی‌توان و نایبستی به این نوع آموزش زیاد متکی شد. آموزش و پرورش که سابقه طولانی در آموزش و ارتقاء سطح علمی دانش‌آموزان این مرز و بوم داشته است بایستی با برنامه‌ریزی‌های مدون و مرحله‌ای از پائین‌ترین سطوح آموزشی این امر مهم را سر لوجه کار خود قرار دهد تا بتواند نقش فعال‌تری را در دنیای متحول و رو به رشد فعلی داشته باشد. در غیر این صورت با توجه به اینکه مراکز آموزشی و نوع و شکل آموزش بسیار با آموزش‌های سنتی و رو در رو و معلم محور متفاوت شده است، سکان کشتی آموزشی از دست آموزش و پرورش کشور بدر خواهد رفت. در این مسیر تجربه کشورهای پیشرفته و بعضی کشورهای در حال توسعه در مهارت اطلاعات و استفاده بهینه از فن‌آوری به دست آمده مقتدم خواهد بود. ضمناً موارد زیر جهت رسیدن به سواد اطلاعاتی عمومی که آموزش و پرورش مجری آن است به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

- ۱- کلیه مدارس و دبیرستانهای کشور به سایت رایانه‌ای مناسب مجهز شود.
 - ۲- کلیه مدارس و دبیرستانهای کشور به شبکه اینترنت متصل شود.
 - ۳- با ایجاد پایگاه اطلاعاتی آموزش و پرورش کشور، دسترسی به اطلاعات مربوط به دیگر پایگاه‌های اطلاعاتی آموزشی برای دانش‌آموزان فراهم آید.
 - ۴- دانش رایانه‌ای و نحوه استفاده از بانک‌های مختلف اطلاعاتی جزو مواد امتحاناتی مقاطع و مدارس مختلف از جمله استعدادهای درخشان قرار گیرد.
 - ۵- با هماهنگی لازم با سازمان سنجش و آموزش کشور، ورود به دانشگاه را منوط به تسلط کامل به رایانه و کسب سواد اطلاعاتی قرار دهند.
 - ۶- از راه‌های مختلف دانش‌آموزانی را که از سطح سواد اطلاعاتی بالاتری برخوردارند، تشویق و بورسیه‌های تحصیلی خاصی را به آنان پیشنهاد نمایند.
 - ۷- نشریه اختصاصی با تهیه مطالب روزآمد در سطوح مختلف آموزشی، مساله ارتقاء و گسترش سواد اطلاعاتی را در بین دانش‌آموزان متقبل شود.
 - ۸- با تشکیل کلاسهای فوق برنامه، توانایی و مهارت آن دسته از دانش‌آموزانی را که رایانه شخصی در اختیار ندارند، تقویت نمود.
 - ۹- امتیازات آموزشی ویژه‌ای را برای مدرسان فن‌آوری اطلاعات قرار داد تا بقیه نیز نسبت به ارتقاء سطح علمی و روزآمد نمودن دانش خود اقدام کنند.
- با مشاوره نظرخواهی و استمداد از مراجع و مسئولین مذهبی کشور، نسبت به تعیین راهکارهای استفاده از اینترنت اقدام تا خدای ناخواسته این حرکت دچار مخاطرات سلامت فکری دانش‌آموزان نشود.